

22.08.2023

POL-2023-81260

Sisäministeriö

Sisäministeriön lausuntopyyntö 7.6.2023 (VN/25160/2022-SM-33)

ITÄ-UUDENMAAN POLIISILAITOKSEN LAUSUNTO

1. Lausuntopyyntö

Sisäministeriö on viitekohdan lausuntopyynnöllä pyytänyt Itä-Uudenmaan poliisilaitokselta lausuntoa poliisin hallintorakenteesta ja sen kehittämisvaihtoehtoja laaditusta selvityshenkilön loppuraportista.

2. Selvityshenkilön raportille asetuista tavoitteista ja niiden toteutumisesta

Sisäministeriö päätti 5.10.2022 teettää riippumattoman arvioinnin poliisin hallintorakenteesta ja sen kehittämisvaihtoehtoja osana poliisitoimialan ja poliisin toimintaedellytysten vakauttamista. Hankkeelle asetettiin lukuisia tavoitteita:

- tehdä PORA III -hallintorakennemuutosten vaikutuksista ja tavoitteiden toteutumisesta riippumaton arvio
- arvioida poliisin nykyisen hallintorakenteen toimivuus poliisin tuloksellisuuden, kustannustehokkuuden ja resurssienkäytön vaikuttavuuden näkökulmasta
- arvioida Poliisihallituksen, poliisien valtakunnallisten yksiköiden sekä paikallispoliisin ohjausta, tehtäviä ja työnjakoa sekä toiminnan järjestämisen tarkoituksenmukaisuutta
- tehdä ehdotuksia, joiden avulla poliisi paremmin pystyy huolehtimaan lakisääteisistä tehtävistään, vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin ja yhteiskunnan vaatimuksiin sekä toteuttaa yhdenvertaisesti poliisin palveluja ihmisten tarpeiden ja odotusten mukaisesti ottaen huomioon käytettävissä olevat voimavarat
- vertailla ja arvioida poliisin hallintorakennetta muiden erityisesti turvallisuusviranomaisten ja tarvittaessa muidenkin valtakunnallisten viranomaisten rakenteisiin

- esittää vaihtoehtoja poliisin hallintorakenteen kehittämiseksi ja premissejä eri vaihtoehtojen vaikutuksista (ml. kustannusvaikutukset) edellä mainittuihin työn tavoitteisiin sekä poliisitoiminnan tuloksellisuuteen ja resurssien käytön vaikuttavuuteen.

Poliisilaitoksen käsityksen mukaan loppuraportissa ei ole annettu perusteltua vastausta läheskään kaikkiin arvioinnille asetettuihin tavoitteisiin. Raportissa on mm. lyhyesti tarkasteltu Poliisihallituksen ja Sisäministeriön poliisi-osaston välistä suhdetta, mutta tältä osin ei ole tehty kehittämissesitystä.

Esitystä yhden viraston mallin edistämisestä ei ole perusteltu vakuuttavasti. Raportti jättää osittain avoimeksi sen perustavaa luokkaa olevan kysymyksen, miten esitykseen yhden viraston mallista on ylipäättään päädytty.

Raportissa on käsitelty varsin runsaasti liikenteen valvonnan tilaa, mutta toisaalta Keskusrikospoliisin tehtäviä ja työnjakoa suhteessa paikallispoliisiin ei ole arvioitu lainkaan. Poliisilaitoksen käsityksen mukaan tälle arvioinnille olisi ollut tarvetta.

Raportissa on myös jäänyt varsin vähäiseksi hallintorakenteen vertailu muihin turvallisuusviranomaisiin.

3. Poliisilaitoksen näkemys raportin esityksistä

3.1 Yleistä

Esitetty hallintorakenneuudistus tarkoittaisi käytännössä poliisihallinnon siirtymistä ns. yhden viraston malliin monen valtionhallinnon muiden viranomaisten tapaan. Jos valmistelua yhden viraston malliin päätettäisiin jatkaa, tulisi uudistukselle asettaa selkeät tavoitteet ja määritellä miten asetetut tavoitteet on tarkoitus saavuttaa. Tavoitteiden asettaminen tulee perustua tarkkaan analyysityöhön sekä hyötyjen ja haittojen aitoon harkintaan. Tavoitteiden toteutuminen ja uudistuksen vaikuttavuuden mittaaminen tulee määritellä jo uudistuksen alkuvaiheessa asetetuilla mittareilla.

Poliisilaitoksen käsityksen mukaan mahdollisen uudistuksen yhtenä selkeänä lähtökohtana ja tavoitteena tulisi olla poliisin lakisääteisten tehtävien ja toisaalta poliisille annettujen resurssien tasapainottaminen. Paikallispoliisin resurssit eivät ole vuosikausiin kehittyneet poliisin lisääntyneen tehtävämäärän edellyttämällä tavalla. Uudessa hallitusohjelmassa on ensimmäinen tähän suuntaan menevä kirjaus. Kehitys näkyy erityisesti rikostutkinnan vakavana ruuhkautumisena ja henkilöstön kokeman psykososiaalisen työkuormituksen lisääntymisenä. Poliisilaitoksen käsityksen mukaan on selvää, ettei pelkillä tukitehtävien keskittämällä voida ratkaista nykyistä resurssihaastetta. Tämän vuoksi resurssikysymys tulee nostaa mahdollisessa jatkovalmistelussa keskeiseen asemaan.

Mahdollisen hallintorakenneuudistuksen tavoitteeksi tulee asettaa ainakin toiminnan nykyistä paremman tehokkuuden, vaikuttavuuden ja yhdenmukaisuuden aikaansaaminen koko poliisihallinnon osalta. Tavoitteena tulee olla myös mahdollisuus resurssien nykyistä joustavampaan siirtämiseen kulloistakin painopisteiden mukaisesti. Muutoksessa tulee arvioida myös ylimpien johtamistasojen toimivuus. Tämän vuoksi hallintorakenteen muuttaminen tulisi lähteä Sisäministeriön poliisiosaston ja Poliisihallituksen roolien ja tehtäväjaon tarkastelusta.

Uudistuksen yhteydessä tulisi tarkastella myös jo selvitysmiehen toimeksiantoan kuulunut Keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin välinen työnjako.

3.2 Hallintorakenteesta

Poliisilaitoksen käsityksen mukaan poliisin nykyisen yksikköjaon (11 poliisilaitosta, KRP ja Polamk) muuttaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Muutosta ei voida lähteä toteuttamaan nyt tehdyn selvitystyön pohjalta, koska selvitys on edellä todetulla tavalla monilta osin puutteellinen sille asetettuihin tavoitteisiin nähden.

Poliisilaitos toteaa, että mahdollisessa yhden viraston mallin jatkovalmistelussa tulee lähtökohtana olla tukitoimintojen määrittely siten, että ne aidosti tukevat operatiivista poliisitoimintaa. Tästä voidaan esimerkkinä mainita työvuorosuunnittelu, joka on pohjimmaltaan merkittävä resurssi- ja painopistejohtamisen väline. Työvuorosuunnittelun tulee olla paikallisen operatiivisen toiminnan johdon ohjattavissa, jotta työvuorojen suunnittelu ei vieraannu tietojohtoisen poliisitoiminnan asettamista vaatimuksista.

Hallinnollisten palvelujen täysimääräinen keskittäminen poliisivirastoon ei myöskään välttämättä palvelisi parhaalla mahdollisella tavalla operatiivisen poliisitoiminnan tarpeita. Valmistelua mahdollisesti jatkettaessa tulee huomioida, että hallinnossa on myös esimerkkejä kehityshankkeista, joissa toimintojen keskittäminen on todellisuudessa johtanut tarpeeseen luoda uusia tukitoimintoja. Esimerkkinä voidaan mainita tilannekeskusten perustaminen poliisilaitoksiin hätäkeskusuudistuksen jälkeen ja Palkeet, jotka eivät todellisuudessa ole vähentäneet henkilöstöhallintotehtävissä tarvittavan henkilöstön määrää.

4. Johtopäätös

Nyt laaditun raportin pohjalta ei ole riittävästi tietoa, jotta voitaisiin päättää siinä todetuista aluejaoista tai muutenkaan toimintojen yhdistämisestä. Raportissa ei ole toimeksiannon mukaisesti tehty riittävää vertailua muutosten hyödyistä ja haitoista, saati perusteltu vakuuttavasti esitettyjä malleja. Mikäli yhden viraston malliin tai aluejakoon ollaan tekemässä muutoksia, tulee nyt tehtyä selvitystyötä jatkaa tai tehdä kokonaan uusi selvitys ja siten laatia aito tietoon pohjautuva arviointiraportti. Itä-Uudenmaan poliisilaitos ei siten raportin perusteella puolla muutosten tekemistä, vaikka suhtautuukin avoimesti myös isoihin muutoksiin.

Poliisilaitos toteaa, että poliisin määrärahojen käyttöä koskeva selvitys (Kietäväinen, Oulasvirta, Uusitalo) sisältää keskeiset poliisihallinnon haasteet ja esittää niihin perusteltuja ratkaisuja (1. rahoituksen nelijakoperiaate, 2. poliisin talousasiain yhteistyöryhmän perustaminen, 3. henkilöstö-, ICT-, toimitala- sekä ajoneuvokaluston ja muiden varusteiden kehittäminen sekä 4. poliisin hallinnon ja tukitoimintojen kehittäminen).

Poliisipäällikkö

Ilkka Koskimäki

Apulaispoliisipäällikkö

Tapio Lakanen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 22.08.2023 klo 09:29. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.